

STORTINGET

Innst. 316 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Prop. 93 L (2019–2020)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i pasient- og brukerrettighetsloven (utvidet rett til brukerstyrt personlig assistanse)

Til Stortinget

Sammendrag

Proposisjonens hovedinnhold

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i proposisjonen endringer i pasient- og brukerrettighetsloven for å sørge for kontinuitet i tjenestetilbudet til brukere som har hatt rett til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) før fylte 67 år, slik at disse får videreført sin rett også etter fylte 67 år.

Det fremmes forslag om en utvidelse av personkretsen i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 d om rett til brukerstyrt personlig assistanse. Forslaget gjelder ikke en endring for aldersgruppen over 67 år som helhet, men vil være en unntaksregel for brukere over 67 år som før fylte 67 år har fått innvilget brukerstyrt personlig assistanse etter vilkårene i rettighetsbestemmelsen i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 d.

Hovedinntrykket med dagens lovregulering er at kommunene lar eksisterende ordninger med brukerstyrt personlig assistanse fortsette også etter fylte 67 år så fremt de fungerer. Det er grunn til å tro at personer med store og langvarige behov ofte har hatt omfattende og langvarig kontakt med helse- og omsorgstjenestene, og at de i samarbeid med kommunen over tid har kommet frem til et tjenestetilbud og en ordning som fungerer for den enkelte. Å fungere godt i rollen som arbeidsleder kan også bidra til å bygge opp under den enkeltes

selvstendighet og mestringsfølelse, og er god ressursutnyttelse både for den enkelte og for samfunnet. Selv om evalueringene kan tyde på at kommunene ikke fratar brukere BPA-ordningen ved fylte 67 år, er departementet kjent med at bekymringen knyttet til aldersvilkåret og frykten for å bli fratatt en ordning som fungerer godt, har et solid feste hos brukere av ordningen. Lovforslaget er i samsvar med kommunal praksis på området og vil bidra til å skape trygge og forutsigbare rammer og sikre kontinuitet rundt tjenestetilbudet til personer med store og langvarige behov.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tore Hagebakken, Ingvild Kjerkol, Hege Haukeland Liadal, Tuva Moflag og Tellef Inge Mørland, fra Høyre, Erlend Larsen, Mari Holm Lønseth, Sveinung Stensland og Camilla Strandskog, fra Fremskrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, fra Sosialistisk Venstreparti, Nicholas Wilkinson, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Geir Jørgen Bekkevold, viser til Prop. 93 L (2019–2020), hvor regjeringen fremmer forslag om at brukere som har hatt rett til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) før de fylte 67 år, skal få videreført denne retten også etter fylte 67 år.

Komiteen viser til at BPA ble rettighetsfestet i 2015, slik at personer med nedsatt funksjonsevne og stort behov for bistand skal kunne nå målene i sitt liv. Rettighetsfestingen ble gjort for å bedre hverdagen for

mennesker med stort behov for assistanse, og for deres pårørende.

Komiteen understreker at endringen ikke gjelder for aldersgruppen over 67 år som helhet, men vil være en unntaksregel for personer som har fått innvilget BPA før fylte 67 år.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at det er nedsatt et offentlig utvalg som skal gjennomgå BPA-ordningen i sin helhet og foreslå forbedringer av den, hvor også de kommunale ulikhetene i tilbudene er sentralt. Disse medlemmer viser til at mandatet også skal sikre en utredning av spørsmål som har vært reist av brukere og brukerorganisasjoner. Disse medlemmer ser frem til resultatet av dette arbeidet, og vil basert på dets konklusjoner bidra til å løfte helhetlige løsninger for et styrket og mer geografisk likeverdig BPA-tilbud.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i Innst. 294 L (2013–2014) fremmet et anmodningsforslag om at hensikten med en øvre aldersgrense på 67 år skulle utredes som ett av flere punkter i en opptrappingsplan for BPA, og disse medlemmer støtter at rettigheten nå videreføres for personer som har fått innvilget BPA før fylte 67 år.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til behandlingen av Prop. 86 L (2013–2014), der rettighetsfesting av BPA ble vedtatt. Dette medlem viser til at Senterpartiet i den anledning fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til følgende endringer i pasient- og brukerrettighetslovens bestemmelser om rett til brukerstyrt personlig assistanse (BPA): (...) at rettighet til BPA må gi dem som oppfylte vilkårene før oppnådd aldersgrense, rett til at ordningen videreføres om vilkårene ellers er til stede.»

Dette medlem viser til Innst. 294 L (2013–2014), der Senterpartiet argumenterte som følger:

«Dette medlem viser til at et stort flertall av høringsinstansene ikke støtter forslaget om å utelukke brukere over 67 år fra en rettighet. Dette medlem viser spesielt til Helsedirektoratets høringsuttalelse der det frarådes en ordning der en setter en absolutt øvre aldersgrense for å få rett til BPA. Helsedirektoratet kan ikke se at det er grunn til å tro at BPA blir dyrere dersom en person som allerede har BPA, fortsetter å ha det også etter nådd aldersgrense, og mener at BPA også kan føre til at man bor lengre hjemme. Dette medlem mener derfor at en rettighet til BPA må gi de som oppfylte vilkårene før oppnådd aldersgrense, rett til å videreføre ordningen.»

Dette medlem registrerer at det foreliggende lovforslaget er i tråd med forslaget Senterpartiet fremmet da rettighetsfestingen ble vedtatt. Dette medlem registrerer at departementet antar at lovendringen

ikke vil ha økonomiske konsekvenser for kommunene, ettersom BPA ikke ventes å være mer kostbart enn de kommunale tjenestene brukeren ellers ville ha krav på.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ville fjerne aldersbegrensningen som ligger i regjeringens forslag.

Dette medlem viser til forslag nr. 8 i Innst. 294 L (2013–2014):

«I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter skal ny § 2-1 d lyde:

§ 2-1 d. Rett til brukerstyrt personlig assistanse.

Personer med langvarig og stort behov for personlig assistanse etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b har rett til å få slike tjenester organisert som brukerstyrt personlig assistanse. Retten omfatter avlastningstiltak etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav d.

Med langvarig behov i første ledd menes behov ut over 2 år.

Med stort behov i første ledd menes et tjenestebehov på minst 10 timer per uke. Brukere med tjenestebehov på mindre enn 10 timer per uke har likevel rett til å få tjenester organisert som brukerstyrt personlig assistanse med mindre kommunen kan dokumentere at slik organisering vil medføre vesentlig økt kostnad for kommunen.»

Dette medlem mener at fellesskapet må stille opp gjennom solidariske ordninger for å skape et samfunn med plass til alle og en enklere hverdag. BPA har vært kampen for selvstendig liv og selvbestemmelse. BPA er et hjelpemiddel. Dette medlem mener at det er rart at BPA er lovfestet som et helsetilbud.

Dette medlem viser til at kommuner har ulik praksis når det gjelder BPA, og at det er store forskjeller. Mange må slåss for noe så selvsagt som å få makt i eget liv. Forskjellsbehandlingen kan arte seg slik at en person i én kommune kan få elektrisk rullestol, men ikke i nabokommunen, der en kanskje bare får en manuell rullestol eller hjemmehjelp. Vi har store forskjeller på BPA i kommunene. Dette medlem mener at BPA-ordningen ikke bør sortere under kommunene. Ordningen bør bli et likeverdig tilbud i hele landet.

Dette medlem viser til rapporten Mitt liv – mitt ansvar! fra ULOBA – Independent Living Norge, som dokumenterer at flere opplever å få redusert sitt tilbud, kampen om å få nok timer er blitt hardere, mange gis mindre selvbestemmelse, det settes mer fokus på basale krav enn selvbestemmelse, det er økt kontroll og rapportering, reiseforbud med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) og mer institusjonalisering.

Dette medlem mener dette er svært alvorlig, og viser til forslag og merknader fra komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti under behandlingen av lovfestingen, jf. Innst. 294 L (2013–2014) og Prop. 86 L (2013–2014).

Dette medlem mener dette viser klart at BPA må bli et hjelpemiddel lagt til og finansiert over folketrygden.

Dette medlem viser til representantforslag i Dokument 8:50 S (2018–2019) om tiltak for familier med store pleie- og omsorgsbehov.

Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti har foreslått forskrifter så kommunene vet hva de kan og ikke kan. Regjeringen har ikke fulgt opp, så diskrimineringen fortsetter. Regjeringen skyver utvalgsarbeidet foran seg. Dette medlem mener at et utvalg er viktig, men det kan ta flere år før tiltak fra en NOU vil bli iverksatt. Dette medlem mener at regjeringen må ta grep om BPA. Hvis regjeringen ikke gjør det, må dette medlem fremme forslag.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen straks forskriftsfeste ordningen med BPA for å sikre et likeverdig tilbud i hele landet.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en flytting av ordningen med brukerstyrt personlig assistanse over til folketrygden, finansiert som et hjelpemiddel, og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen straks forskriftsfeste ordningen med BPA for å sikre et likeverdig tilbud i hele landet.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede en flytting av ordningen med brukerstyrt personlig assistanse over til folketrygden, finansiert som et hjelpemiddel, og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven (utvidet rett til brukerstyrt personlig assistanse)

I

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter skal § 2-1 d første ledd lyde:

Personer under 67 år med langvarig og stort behov for personlig assistanse etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b har rett til å få slike tjenester organisert som brukerstyrt personlig assistanse. Retten omfatter avlastningstiltak etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-6 første ledd nr. 2 for personer med foreldreansvar for hjemmeboende barn under 18 år med nedsatt funksjonsevne. Helsetjenester i avlastningstiltak omfattes ikke. *Retten omfatter også personer over 67 år som før fylte 67 år har fått innvilget brukerstyrt personlig assistanse etter første punktum.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 26. mai 2020

Geir Jørgen Bekkevold

leder

Sveinung Stensland

ordfører

